

Lokalt arbeid med ekstern vurdering

Det er opp til hver enkelt samarbeidsregion å bestemme hvordan arbeidet med ekstern barnehage- og skolevurdering skal planlegges, organiseres og gjennomføres. Vi har laget noen tips og råd det er verdt å huske på underveis.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 16.04.2020

Ekstern vurdering er et verktøy for å forankre og sette fart i et utviklingsarbeid i barnehagen eller skolen. Det gir et verdifullt eksternt blikk på virksomheten fra erfarne fagfolk. Forskning viser at effekten av ekstern vurdering også avhenger av at barnehagen eller skolen følger opp funnene fra den eksterne vurderingen i etterkant.

Metodikken for ekstern barnehage- og skolevurdering er beskrevet i veilederne.

Samarbeid er viktig

Vi anbefaler at flere kommuner samarbeider om planlegging, organisering og gjennomføring av ekstern vurdering av hverandres barnehager og skoler. For å sikre kontinuitet, forutsigbarhet og langsiktighet bør det settes av ressurser og utnevnes en koordinator i kommunene/regionen til å koordinere arbeidet med ekstern vurdering.

Lag en plan

Det bør lages en langsiktig plan for ekstern vurdering i kommunene/regionen. Barnehagene og skolene kan for eksempel få vurdering hvert 3. – 5. år avhengig av kommunenes behov, kapasitet og størrelse. De enhetene som blir valgt ut for vurdering det aktuelle året, bør få beskjed om når vurderingen skal gjennomføres i god tid. Det er viktig at kommunene har anledning til å gjøre et grundig forarbeid og at de

følger opp rapporten i etterkant.

Vurderere må være uavhengige

Ekstern barnehage- og skolevurdering handler om å få et eksternt blikk på virksomheten, gjort av likemenn. Vurdererne bør ikke ha et for nært forhold til barnehagen eller skolen de skal vurdere, da dette kan bidra til at de ikke får nødvendig tillit og respekt, eller at det blir vanskelig for dem å være uavhengige i vurderingen. Eksterne vurderer bør ikke vurdere i egen kommune.

Hvem kan være vurderere?

Rekruttering av vurderere skjer i kommunene/regionen. Dette kan skje ved en utlysning eller ved en direkte forespørsel. Vanligvis er det utviklingsorienterte barnehage- og skoleledere, pedagogiske ledere og lærere som engasjeres. Vurdererne får opplæring i metodikken lokalt eller i regi av Utdanningsdirektoratet, og kan også få hospitere i et vurderingsoppdrag sammen med erfarne vurderere som del av opplæringen. Det kan gjerne etableres et nettverk av eksterne vurderere i kommunen/regionen. Nettverk kan gjøre det enklere å møtes jevnlig for kompetanseutvikling, erfaringsdeling, vurdering og planlegging. Organisering av nettverksmøter kan være en av oppgavene for koordinatoren i kommunen eller regionen.

Oppfølging av ekstern vurdering

Når vurderingen er gjennomført utarbeider vurdererne en rapport som beskriver barnehagen eller skolen sine sterke sider og mulige utviklingsområder. Rapporten inneholder også refleksjonsspørsmål for videre arbeid. Rapporten drøftes med styrer/rektor og legges frem for personalet før vurdererparet forlater barnehagen eller skolen. Rapporten er offentlig og går til barnehagen eller skolen, og til eiernivået. Representanter for politisk- og administrativ barnehage- /skoleeier og foreldrene (FAU) bør være til stede på framleggningen sammen med elevrådet, PPT og eventuelle andre aktuelle interessenter. Rapporten kan inngå i grunnlaget for tilstandsrapporten.

Barnehage- og skoleeier har i samarbeid med enhetsledelsen ansvaret for oppfølging av rapporten.

Viktige avklaringer

Det kan ligge ulike prosesser til grunn for valg av tema for en ekstern vurdering. For eksempel kan gjennomføring av en ståstedsanalyse danne et godt grunnlag, involvere personalet og samtidig gi de eksterne vurdererne et godt utgangspunkt for sitt arbeid. Det er viktig at vurderingen og vurderingstemaet er forankret i skolens personale. Å gjennomføre ståstedsanalysen vil være en god forankring av det videre arbeidet.

Barnehagen eller skolen velger et fokusområde for vurderingen i samråd med faglig ansvarlige barnehage- eller skolesjef. For eksempel kan vurderingstema velges på bakgrunn av:

- gjennomført ståstedsanalyse og/eller andre undersøkelser

- skoleeiers/skolens satsingsområder
- felles satsing i kommunen/regionen når det gjelder utviklingsarbeid

Egne avtaler inngås mellom barnehage-/skoleeier, barnehage/skole og vurdererne vedrørende lønn og arbeidstid:

- barnehage- eller skoleeier betaler for vurderingen
- utgifter til ev. hospitanter betales av hospitantenes hjemkommune/region

Hvem gjør hva?

- kommunenes felles vurderingskoordinator leder arbeidet, lager plan for arbeidet, koordinerer, innkaller til nettverkssamlinger, setter sammen vurdererpar og sørger for fremdrift
- barnehage- og skoleeier velger ut enheter og følger opp sine barnehager/skoler i prosessen
- barnehage- og skoleeier og enhetsledelse følger opp rapporten for den enkelte barnehage eller skole

Rapporter og artikler om ekstern barnehage- og skolevurdering

Dersom en barnehage eller skole skal klare å forbedre sin praksis og undervisning, må hele personalet bli engasjert i endringsarbeidet, også de som allerede får gode tilbakemeldinger fra barn, elever og foreldre.

Ekstern barnehage- og skolevurdering er en metodikk som brukes i kommunalt samarbeid om kvalitetsutvikling i barnehage og skole, i kompetanseordningene og av den nasjonale oppfølgingsordningen. Den gir barnehagens og skolens et utenfra-blikk, noe som skiller den fra andre metoder for egenvurderinger og ståstedsanalyser.

Det er gjennomført to evalueringer av ekstern vurdering på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet. I tillegg finnes det bøker og artikler som omhandler bruk av ekstern vurdering i skolers og barnehagers kvalitetsutviklingsarbeid. Her er et utvalg til inspirasjon:

Forskningsrapporter

I 2015 leverte Oxford Research og NTNU rapporten: «Evaluering av ordningen med ekstern skolevurdering» av Rune Stiberg-Jamt (OR), Anne Berit Emstad (NTNU), Stine Meltevik (OR), Trond Hallgeir Buland (NTNU) og Susan Furrebø (OR).

Evalueringen viser at ESV i stor grad bidrar til skoleutvikling ved de skolene som følger opp vurderingen, og veilederkorpsets tilstedeværelse i etterkant kan bidra til at vurderingen følges opp i skoler som ikke har god nok kapasitet eller erfaringer med skoleutviklingsprosesser.

Og i 2016 leverte Fafo sin rapport 2016:17 om «Ekstern barnehagevurdering. Hvorfor, hvordan og hva er erfaringene» av Beret Bråten og Henriette Lunde.

Denne evalueringen viser hvordan metodikken egner seg for å vurdere barnehagens prosesskvalitet. Den peker på behovet for støtte til ledernes oppfølgingsarbeid etter en vurdering, og at vurdererne som likemenn har behov for kompetanse spesielt på å intervju barn og foreldre.

IMTEC (2010): Analyse av skolevurderingsmetoden i Kfoth, sluttrapport er en tidlig studie av ekstern vurdering som metodikk, gjennomført i det nasjonale skoleutviklingsprogrammet Kunnskapsløftet – fra ord til handling (2006-2010)

Anne Berit Emstad (2011): The principal's role in the post-evaluation process. How does the principal engage in the work carried out after the schools selfevaluation? Educational Assessment, Evaluation and Accountability, 1-18. Emstad har gjort sitt doktorgradsarbeide på ekstern skolevurdering. Hun setter praksisen med ekstern skolevurdering inn i en teoretisk sammenheng, og er spesielt opptatt av at oppfølging av en ekstern vurdering er en viktig suksessfaktor.

Artikler

Bedre skole nr 3 - 2012 (s.20-27).

Bedre skole nr 4-2013 (s.70-75)

Udir.no: Hvorfor ekstern skolevurdering, Anne Berit Emstad (2019) , fagartikkel

Udir.no: Organisasjonsvurdering som organisasjonslæring, Appendiks s. 1, Knut Roald (2012)

Bøker

Emstad, Anne Berit. (2014) Skolevurdering. Et verktøy for ledelse, utvikling og læring i skolen. Fagbokforlaget. 2014. ISBN 9788232102761.

Emstad, Anne Berit; Buland, Trond Hallgeir. (2017) Skolevurdering som verktøy for utvikling. Ledelse i fremtidens skole.

Regionkontakter

Dersom du har spørsmål om lokal organisering av ekstern barnehage- og/eller skolevurdering kan du ta kontakt med en av regionkoordinatorne.

